

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o komplexních vyhodnoceních rizika a bezpečnosti („zátěžových testech“) jaderných elektráren v Evropské unii a činnostech souvisejících

COM(2012) 571 final

(2013/C 44/25)

Hlavní zpravodaj: **pan MORDANT**

Dne 12. října 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o komplexních vyhodnoceních rizika a bezpečnosti („zátěžových testech“) jaderných elektráren v Evropské unii a činnostech souvisejících

COM(2012) 571 final.

Dne 17. září 2012 předsednictvo Výboru pověřilo specializovanou sekci Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce (článek 59 jednacího řádu) Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana MORDANTA hlavním zpravodajem na 485. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 12. a 13. prosince 2012 (jednání dne 13. prosince 2012), a přijal následující stanovisko 98 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Třebaže řízení rizik závisí převážně na mohutnosti jaderných elektráren, EHSV se domnívá, že je třeba vzít v úvahu všechna rizika elektráren včetně vnějších rizik pro obyvatelstvo, životní prostředí a hospodářství.

1.2 EHSV se domnívá, že v zájmu zabezpečení řízení činnosti při haváriích je nezbytné zabývat se odbornou přípravou personálu, informovat a konzultovat místní obyvatele a umožnit jim, aby se zapojili do přípravy bezpečnostních pokynů, využít jejich zkušeností z daného místa a zároveň zabezpečit řízení činnosti po havárii (dlouhodobé opatření).

1.3 EHSV podporuje Komisi v jejím úmyslu, pokud jde o ambiciózní revizi směrnice o jaderné bezpečnosti, a nabádá ji, aby se nezabývala pouze technickými aspekty, nýbrž všemi lidskými aspekty, které se týkají pracovníků a občanů (zdraví, stres, psychologie, úzkost atd.).

1.4 EHSV konstatuje, že všechny členské státy nedisponují nezávislým bezpečnostním orgánem s právní odpovědností, a dokonce mezi členskými státy neexistuje ani společný přístup v oblasti právních předpisů o jaderné bezpečnosti. Z tohoto důvodu EHSV doporučuje, aby došlo k harmonizaci prostřednictvím směrnice.

1.5 EHSV má za to, že informování veřejnosti a účast občanů by měly vycházet z Aarhuské úmluvy, jež se uplatňuje i pro jadernou energii a jež stanovuje informování, účast/konzultaci a přístup ke spravedlnosti. Tuto úmluvu podepsala EU a její členské státy.

1.6 EHSV se domnívá, že EU musí v návaznosti na zátěžové testy a doporučení Komise zavést mechanismy dohledu a ověřování, které budou obsahovat předkládání pravidelných zpráv členských států na evropské úrovni.

1.7 EHSV má za to, že těsná spolupráce a sdílení informací mezi provozovateli, výrobci, dozornými orgány a evropskými institucemi, jak uvádí sdělení, jsou důležité a musí být šířeny občanům, zaměstnancům a jejich zástupcům, a to především v pohraničních oblastech, kde je zapotřebí harmonizovat postupy.

1.8 EHSV doporučuje, aby bylo ve scénářích havárií bezpodmínečně analyzováno zastavení všech reaktorů v jaderné elektrárně v případě současného výpadku chlazení a dodávek elektrické energie. Dále doporučuje přezkoumat postupy, které předpokládají napájení poškozeného reaktoru jiným reaktorem v elektrárně, a také je třeba přezkoumat nouzové vybavení: venkovní osvětlení umožňující pohyb personálu či nouzové diesellové generátory, a posílit dodávky vody v nádržích pro vyhořelé palivové články.

1.9 EHSV zdůrazňuje, že jelikož v dohledné budoucnosti nebude k dispozici žádný dostačující způsob výroby elektrické energie v pásmu základního zatížení s nízkými emisemi uhlíku, jaderná energie musí zůstat nedílnou součástí skladby zdrojů energie EU, aniž by však bylo ohroženo zabezpečení dodávek elektřiny z důvodu technických výpadků nebo poruch. Z tohoto důvodu naléhá na Komisi, aby podpořila vypracování studie o organizačních a lidských faktorech, neboť tyto faktory jsou pilíři jaderné bezpečnosti a jaderného zabezpečení.

1.10 EHSV podporuje Komisi v jejím úmyslu navrhnout legislativní akt týkající se pojištění a ručení v jaderné oblasti, který v současné době reálně nepokrývá rizika. EHSV má za to, že je třeba pokrýt sociální, environmentální a hospodářské aspekty prostřednictvím fondů, do nichž by přispívali výrobci jaderné energie v Evropě. Navíc hrozí, že případné oběti nebudou dostatečně chráněny, popřípadě odškodněny.

1.11 EHSV je znepokojen vysokou mírou využívání subdodavatelů (někdy až 80 % zaměstnanců), aniž by byl skutečně zhodnocen přínos těchto praktik z hlediska bezpečnosti. Ztráta kvalifikovaných sil, která z toho vyplývá, oslabuje pracovní týmy. Výbor se domnívá, že je třeba se více zabývat odbornou přípravou zaměstnanců pracujících v různých jaderných elektrárnách.

1.12 Životnost elektráren není řešena, avšak vyvolává otázku ohledně bezpečnosti. EHSV se domnívá, že tato otázka je rozhodující při hodnocení bezpečnosti zařízení a jejich případném nahrazení elektrárnami nové generace, stejně jako pokud jde o současné plánování tohoto nahrazení. Rozšíření životnosti jaderných elektráren prostřednictvím národních dozorních orgánů je možné odsouhlasit pouze na základě osvědčených postupů přijatých na mezinárodní úrovni.

1.13 EHSV doporučuje Komisi, aby na celém území EU zavedla harmonizovanou jódomou profylaxi proti onemocnění štítné žlázy tím, že se bude podávat stálá dávka jódu v případech závažných havárií, a aby na základě zkušeností z Fukušimy rozšířila evakuační zóny kolem evropských jaderných elektráren v hustě obydlených oblastech na 20 až 30 km.

2. Úvod

2.1 Havárie ve Fukušimě (11. března 2011) dala podnět k revizi bezpečnosti jaderných zařízení v Evropě i ve světě. V Evropské unii je 145 reaktorů, přičemž 13 je vyřazeno nebo se demontuje, což představuje 132 reaktorů v provozu na 58 místech, někdy v pohraničních oblastech. Třebaže v EU nikdy nedošlo k žádné srovnatelné havárii, bylo třeba přezkoumat všechna ustanovení zajišťující co nejvyšší míru bezpečnosti, zabezpečení a radiační ochrany. Ze sousedních zemí se zátěžových testů zúčastnily Švýcarsko a Ukrajina.

2.2 V EU dospěla Evropská rada v březnu 2011 k závěru, že „je třeba prověřit bezpečnost všech jaderných elektráren v EU na

základě komplexního a transparentního vyhodnocení rizika a bezpečnosti („zátěžové testy“). V tomto důsledku se všechny evropské země zapojily do přezkumného postupu, který probíhal ve třech fázích:

— sebehodnocení provozovatelů jaderných zařízení;

— přezkum sebehodnocení národními dozorními orgány;

— vzájemné přezkumy národních zpráv, prováděné odborníky z členských států a Evropské komise v období leden až duben 2012.

Všechny zúčastněné členské státy předložily Komisi své zprávy o pokroku v souladu s dohodnutými lhůtami (COM(2011) 784 final).

2.3 Evropská rada navíc požádala Komisi, aby vyzvala země sousedící s EU k účasti na procesu zátěžových testů, ať „přezkoumá stávající právní a regulační rámec pro bezpečnost jaderných zařízení“ a ať „do konce roku 2011 navrhne veškerá zlepšení, která se budou jevit jako nezbytná“. Je třeba připomenout, že přezkum bezpečnosti mohl být proveden až poté, kdy Evropská rada dala Komisi mandát.

3. Shrnutí sdělení Komise

3.1 V závěrečné zprávě bylo konstatováno, že bezpečnostní standardy jaderných elektráren v Evropě jsou obecně vysoké, ale že jsou doporučována zlepšení pro různé prvky bezpečnosti prakticky ve všech evropských jaderných elektrárnách.

3.2 Národní dozorné orgány nicméně dospěly k závěru, že není nutné uzavírat žádnou jadernou elektrárnu.

3.3 Tyto testy prokázaly, že bezpečnostní standardy doporučené Mezinárodní agenturou pro atomovou energii a mezinárodní osvědčené postupy nejsou zcela uplatňovány všemi členskými státy.

3.4 Komise zajistí pečlivé monitorování provádění těchto doporučení a souběžně navrhne legislativní opatření s cílem ještě více posílit jadernou bezpečnost v Evropě.

3.5 Kromě řady doporučení týkajících se specifických technických zlepšení v elektrárnách zátěžové testy dokázaly, že mezinárodní standardy a postupy nejsou systematicky uplatňovány. Je rovněž třeba vzít si ponaučení z Fukušimy, zejména pokud jde o rizika spojená se zemětřesením a záplavami, existenci a využívání seismických nástrojů přímo na místě, zavedení systémů filtrované ventilace v kontejnmentu a zavedení náležitých nouzových zařízení v případě havárie, a rovněž je zapotřebí zřídit nouzovou dozoru mimo lokalitu.

3.6 Národní dozorné orgány vypracují národní akční plány s rozvrhy pro provádění a budou dány k dispozici do konce roku 2012. Komise má v úmyslu podat v červnu 2014 zprávu o provádění doporučení vzniklých na základě zátěžových testů v plném partnerství s národními dozornými orgány.

3.7 Komise zanalyzovala platný evropský právní rámec v oblasti jaderné bezpečnosti a na počátku roku 2013 předloží revizi směrnice o jaderné bezpečnosti. Navržené změny se budou především týkat bezpečnostních požadavků, úlohy, nezávislosti a výsad národních dozorných orgánů, transparentnosti a monitorování.

3.8 Dále bude třeba se zabývat dalšími návrhy, pokud jde o pojištění a ručení v jaderné oblasti a o nejvyšší přípustné úrovně radioaktivní kontaminace v potravinách a krmivech. Proces zátěžových testů rovněž zdůraznil potřebu dalších prací v oblasti jaderné bezpečnosti (tj. prevence svévolného úmyslného jednání), kde hlavní odpovědnost přísluší členským státům.

4. Obecné připomínky

4.1 Je třeba vyzdvihnout rozsah úsilí a finančních prostředků vyčleněných na tyto testy a také dobré zvládnutí jejich provedení. Prostřednictvím procesu „zátěžových testů“ se 14 členských států provozujících jaderné elektrárny dobrovolně zúčastnilo hodnocení, což je významný přínos pro zavedení společných pravidel v oblasti bezpečnosti a zabezpečení. Tato hodnocení jsou však založena na sebehodnocení provozovatelů, po nichž následuje přezkum národními dozornými orgány a vzájemné přezkumy. V návaznosti na „zátěžové testy“ a doporučení Komise musí EU vytvořit mechanismy pro monitoring a ověřování.

4.2 Zjištění ohledně právního rámce

4.2.1 Navzdory směrnici o jaderné bezpečnosti mezi členskými státy neexistuje zcela jednotná koncepce úpravy jaderné bezpečnosti a zabezpečení. Bylo by zapotřebí, aby revize evropské směrnice značným způsobem kodifikovala jadernou bezpečnost. Je třeba pečlivě monitorovat její provádění a postup při zjištění porušení předpisů.

4.2.2 **Revize směrnice o jaderné bezpečnosti** Dvě země, Polsko a Portugalsko, stále nedokončily transpoziční opatření (lhůta byla 22. července 2011) směrnice o jaderné bezpečnosti (Směrnice Rady 2009/71/Euratom ze dne 25. června 2009, kterou se stanoví rámec Společenství pro jadernou bezpečnost jaderných zařízení). „Je nezbytně nutné zajistit, aby poučení z fukušimské havárie a závěry zátěžových testů byly řádně a konzistentně

uplatněny v EU a odrazily se v legislativním rámci.“ (COM(2012) 571 final). EHSV podporuje stávající postup revize a požaduje zejména vyšší kontrolní úlohu EU. Není však možné se omezovat pouze na technickou část, již pokrývají „zátěžové testy“. Bezpečnost závisí také na lidech: občanech, pracovnících a jejich zástupcích. Bylo by zajímavé, kdyby doložky o transparentnosti a účasti veřejnosti obsažené ve směrnici o jaderné bezpečnosti vycházely z Aarhuské úmluvy podepsané EU a téměř všemi členskými státy, a to přinejmenším pokud jde o účast občanů.

4.2.3 Je nezbytné zdůraznit potřebu harmonizace pravidel v oblasti radiační ochrany a havarijní připravenosti mimo areál jaderného zařízení v rámci členských států EU: „Situace, že v okruhu 30 km od jaderného zařízení žije více než 100 000 obyvatel, existuje v EU u 47 jaderných elektráren se 111 reaktory. To ukazuje, že preventivní opatření mimo jaderné zařízení mají prvotní význam. Příslušnost pro taková opatření sdílí několik celostátních, regionálních a místních orgánů.“ (COM(2012) 571 final). Z tohoto důvodu Výbor zcela podporuje revizi právních předpisů EU v této oblasti a také potřebu zapojení místních obyvatel.

4.2.4 **Pojištění a ručení v jaderné oblasti** Tento bod se nevztahuje na evropskou úroveň, ale „V článku 98 Smlouvy o Euratomu se však stanoví, že závazná opatření k této otázce stanoví směrnice Rady. Na základě posouzení dopadů bude proto Komise analyzovat, do jaké míry by se situace možných obětí jaderné havárie v Evropě měla v rámci mezí kompetence EU zlepšit.“ (COM(2012) 571 final). Komise hodlá navrhnout právní předpis k této otázce a EHSV tuto iniciativu podporuje, neboť pojištění v současnosti dostatečným způsobem nepokrývá rizika. Tento předpis by měl zejména pokrývat sociální, environmentální a hospodářské aspekty a záležitosti poslední instance pro odškodnění, jež v současnosti přísluší danému státu.

4.2.5 **Revize právních předpisů o potravinách a krmivech** „Zkušenosti z událostí ve Fukušimě a Černobylu ukázaly, že je třeba rozlišovat mezi nástroji, jež upravují dovoz potravin z třetích zemí, a nástroji pro uvádění potravin na trh v případě havárie v rámci EU.“ (COM(2012) 571 final). Je vhodné zrevidovat tyto právní předpisy.

4.3 Ve specifikacích „zátěžových testů“ bylo popsáno, co bude obsaženo v analýze, ale nebylo popsáno, co v této analýze nebude. Stárnutí a dopad prodloužení životnosti jaderných elektráren, kultura bezpečnosti a nezávislosti, standardy a soudržnost národních regulačních orgánů tedy byly opomenuty, a tudíž nebyly hodnoceny. Minimálně některé tyto faktory by mohly být považovány za ty, které přispěly k rozšíření a dopadu fukušimské havárie, což byl původní důvod pro provedení „zátěžových testů“.

4.4 V tomto smyslu EHSV jednoznačně podporuje návrh na zapojení Společného výzkumného střediska a rovněž zřízení stálého Evropského experimentálního zařízení pro jadernou bezpečnost, avšak stále se jedná o technické analýzy. EHSV znovu připomíná svůj názor, že je třeba rozvíjet odbornou přípravu na vysoké úrovni přizpůsobenou jaderné činnosti. Kromě toho je vedle úřadu pro radiační ochranu a šíření jaderných zbraní zapotřebí rovněž úřad pro jadernou bezpečnost v Evropě.

4.5 EHSV se domnívá, že je třeba se také zabývat odbornou přípravou zaměstnanců pracujících v různých jaderných elektrárnách. Využívání subdodavatelů se v některých státech stává dosti systematické, aniž by byl skutečně zhodnocen přínos těchto praktik z hlediska bezpečnosti. Ztráta kvalifikovaných sil, která z toho vyplývá, oslabuje pracovní týmy.

4.6 **Zintenzivnění mezinárodní spolupráce a zlepšení právního rámce na světové úrovni v oblasti jaderné bezpečnosti.** „Většina států, jež se této pracovní skupiny zúčastní, obzvláště vyzdvihla nutnost zohlednit bezpečnostní standardy MAAE, nezávislost a efektivitu dozorních orgánů, rozšířené používání vzájemných partnerských hodnocení, jakož i zlepšenou otevřenost a transparentnost.“ (COM(2012) 571 final). Je třeba konstatovat, že pojmy jako nezávislost, transparentnost či otevřenost jsou původci myšlenek pro sdílení a posílení pravidel. Je to však dostačující, tím spíše, nejsou-li pravidla uplatňována?

5. Konkrétní připomínky

5.1 Transparentnost

5.1.1 Je nutné konstatovat, že kromě zmínky o transparentnosti není informování veřejnosti předmětem postupu „zátěžových testů“, a to navzdory tomu, že je propagováno Aarhuskou úmluvou, jež ve svých třech pilířích podporuje dohodu, účast a přístup ke spravedlnosti. Občané jsou však stejně nezbytným prvkem jaderné bezpečnosti a jaderného zabezpečení. Zapojení občanů EU se zcela nepřizpůsobilo aktuálním výzvám. Zapojení veřejnosti totiž nebylo snadné. Lhůty byly příliš krátké, aby bylo možné prozkoumat jednotlivé spisy. Na veřejných schůzích nebylo vždy zajištěno tlumočení a několik sdružení se nemožilo zapojit z finančních důvodů. Nicméně míra dosažené transparentnosti umožnila, aby některé organizace občanské společnosti provedly velmi podrobnou analýzu zpráv.

5.1.2 „Výskyt nehod v jaderných elektrárnách dokonce i v členských státech s jinak dobrou bezpečnostní bilancí potvrzuje, že je třeba pravidelně provádět důkladné bezpečnostní prověrky a posouzení zkušeností z provozu, a podtrhuje potřebu těsné spolupráce a sdílení informací mezi provozovateli, výrobci, dozorními orgány a evropskými institucemi, jako je Evropské středisko pro vyhodnocování zkušeností z provozu (European Clearinghouse of Operating Experience), jež provozuje Společné výzkumné středisko (JRC) Komise.“ Sdílení informací se nemůže omezovat pouze na „provozovatele, výrobce,

dozorné orgány a evropské instituce“ (COM(2012) 571 final). Občané EU musí být zapojeni do tohoto procesu: jedná se o jeden z pilířů (informace, konzultace/účast, přístup ke spravedlnosti) Aarhuské úmluvy.

Např. ve Francii existují tři instance, jejichž úkolem je pomáhat občanům: Vysoký úřad pro transparentnost a informace o jaderné bezpečnosti (HCTISN), místní informační komise (CLI) a Národní sdružení místních informačních výborů a komisí (ANCCLI) (zákon z června 2006). Tyto instance se zapojily do francouzského postupu „doplňkových posouzení bezpečnosti“. HCTISN se zapojila do přípravy zadávací dokumentace a pověřila pracovní skupinu, aby prostřednictvím auditorů v daném místě upřesnila pracovní podmínky zaměstnanců. CLI a ANCCLI poskytly analýzy zpráv provozovatelů, jež doplnily zprávu francouzského Úřadu pro jadernou bezpečnost.

Co se týká negativních událostí, tyto instance mají přístup k dopisům ohledně inspekci a mohou získat dopisy s odpověďmi provozovatelů. Z tohoto důvodu a s ohledem na tyto možnosti existující ve Francii umožňuje zapojení veřejnosti do analýz těchto událostí lépe navázat konstruktivní dialog s obyvatelstvem.

5.2 Jednou z důležitých připomínek Komise je, že „národní dozorné orgány dospěly k závěru, že neexistují technické důvody vyžadující uzavření nějaké jaderné elektrárny v Evropě a identifikovaly řadu osvědčených postupů.“ (COM(2012) 571 final). Toto tvrzení je však doplněno doporučeními a žádostmi o zlepšení, jež musí být provedeny ve stanoveném čase: co se stane, pokud nebudou tyto lhůty dodrženy? Některé technické požadavky, např. zesílení podkladu (Fessenheim ve Francii) či „bunkerizace“ budov (dočasná úložiště paliva), možná nebude možné zrealizovat: jak se země rozhodnou? Je také třeba připomenout, že některé elektrárny nezavedly ochranná opatření doporučená po haváriích v reaktorech na *Three Mile Island* a v *Černobyli*.

5.3 Zjištění týkající se postupů a rámců pro bezpečnost

V návaznosti na události ve Fukušimě se hlavní body týkají:

5.3.1 Posouzení a řízení vnějších rizik

Nikdy se neuvažovalo o tom, že by mohlo dojít k současnému výpadku chladicí věže a dodávek elektrické energie u všech reaktorů v jedné elektrárně. V tomto důsledku se ochrana (nouzové diesellové generátory, vodní nádrže) ukázala být neúčinnou tím spíše, že to byly ostatní reaktory v elektrárně, které měly převzít nefungující funkce.

5.3.2 **Pravděpodobnostní posouzení bezpečnosti** „se značně odlišují“ (COM(2012) 571 final). Mělo by dojít k harmonizaci a měl by být zaujmut přísnější přístup. Není možné se utěšovat nízkou pravděpodobností, neboť havárie obecně vzniká jako souhrn malých, postupných – nebo v horším případě překrývajících se – chyb. Kromě toho analýza havárie ve Fukušimě ukázala, že riziko zemětřesení a tsunami bylo bagatelizováno, a to navzdory tomu, že odborníci připomínali, že tyto události jsou nejen možné, ale že k nim dokonce došlo ve 30. letech 20. století. Trendem bylo domnívat se, že některé havárie jsou „nemožné“.

A přesto již havárie v elektrárně Three Mile Island dokázala, že jádro reaktoru se může roztavit. Průzkumy prováděné několik let po havárii vedly k závěru, že nádoba jaderného reaktoru praskla, ale vydržela. Naopak v Černobylu se láva (corium) vylila do okolí a ve Fukušimě se 3 reaktory (č. 1, 2, a 3) částečně roztavily a pravděpodobně poškodily podklad.

5.3.3 Zvládání závažných havárií

Je nutné uvažovat o všech možných situacích s cílem pokusit se zavést opatření, jež by umožnila v maximální možné míře minimalizovat havárii, přičemž **jedním z nejdůležitějších bodů je odborná příprava zaměstnanců**. Aby bylo možné zajistit vnější řízení, je však také zapotřebí připravit řízení havárií s místními obyvateli a umožnit jim, aby se zapojili do přípravy bezpečnostních pokynů a využít jejich zkušeností z daného místa.

Fukušima nám jasně dokázala, jak moc je důležité řízení činnosti po havárii, což bude samozřejmě v kompetenci místních, regionálních a vnitrostátních orgánů. Nicméně místní obyvatelé musí být konzultováni, musí se zapojit do cvičení a musí poskytnout své znalosti. Řízení činnosti po havárii je dlouhodobým opatřením.

5.4 Klíčová doporučení pro bezpečnost na základě zátěžových testů

5.4.1 Doporučení ohledně bezpečnostních opatření ve stávajících jaderných elektrárnách

— Další postup zapojených zemí

Získání mobilního vybavení by mělo umožnit předejít závažným haváriím nebo je zmírnit. Je také zapotřebí posílit zařízení (tzv. tvrdé jádro) a zlepšit odbornou přípravu zaměstnanců.

— Akční plán pro zajištění provádění doporučení

Především je třeba posoudit význam jednotlivých doporučení, aby bylo možné „vytýčit priority a přidělit financování na oblasti, jež přinášejí největší bezpečnostní přínosy“ (COM (2012) 571 final). Co se týká nové generace reaktorů, jsou vyráběny tak, aby v zásadě vyhovovaly všem opatřením souvisejícím s doporučeními, je však třeba posílit možnosti regulace jaderné bezpečnosti v Evropě.

— Odpovědnost za monitorování a kontrolu

Tato odpovědnost náleží členským státům. Měly by však předkládat pravidelné zprávy na evropské úrovni.

5.4.2 Doporučení pro postupy

— Na evropské úrovni „by se měly vypracovat evropské pokyny pro posuzování přírodních nebezpečí, včetně zemětřesení, záplav a extrémních povětrnostních podmínek, a bezpečnostních rezerv, aby se mezi členskými státy zvýšila konzistentnost“ (COM(2012) 571 final). Komise doporučuje svěřit tento úkol Sdružení západoevropských jaderných dozorců (WENRA). **Bylo by zajímavé využívat konzultační postup typu Aarhuská úmluva s cílem minimálně zapojit do něj obyvatele z okolí jaderných zařízení;**

— pravidelně uskutečňovat návštěvy a hodnocení jednou za deset let a zároveň dále provádět programy údržby přizpůsobené významu zařízení;

— aktualizovat zprávy související s bezpečností reaktorů minimálně každých deset let;

— plánovat zařízení „poslední záchrany“, vytvořit centra havarijní odezvy, zřídit záchranné týmy s mobilním vybavením.

5.5 Zajistit, aby bylo ve scénářích nehod bezpodmínečně analyzováno zastavení všech reaktorů v jaderné elektrárně v případě současného výpadku chlazení a dodávek elektrické energie. Je třeba přezkoumat postupy, které předpokládají napájení poškozeného reaktoru jiným reaktorem v elektrárně, a také je třeba přezkoumat nouzové vybavení: venkovní osvětlení umožňující personálu přemísťovat se, nouzové diesellové generátory. Samozřejmě je zapotřebí přezkoumat nádrže pro vyhořelé palivové články a posílit dodávky vody v těchto nádržích.

5.6 „Komise se domnívá, že významnou další činností ke zlepšení bezpečnosti občanů je rozšíření posouzení bezpečnosti na havarijní připravenost mimo areál jaderného zařízení a opatření pro odezvu.“ (COM(2012) 571 final). EHSV se domnívá, že je třeba také harmonizovat postupy mezi sousedními zeměmi. Co se týká CLI, Švýcaři a Němci jsou členy CLIS ve Fessenheimu, Němci a Lucemburčané jsou členy CLIS v Cattenomu. Belgičané se účastní schůzí CLI v Choozu a mohli by se také účastnit schůzí v Gravelines. Je velký zájem připravit zajištění nehod spolu s místními obyvateli. V případě havárie může zvládnání situace po havárii trvat velmi dlouho a jsou to právě tyto obyvatelé, kteří jsou vystaveni závažnosti škod s vážnými sociálními, hospodářskými a environmentálními důsledky. Pojištění uzavíraná provozovateli ani zdaleka nepokryjí náklady za havárii. To případně na členské státy, čili na občany.

5.7 Klíčová zjištění a doporučení z posouzení zabezpečení

5.7.1 Ad hoc skupina pro jaderné zabezpečení (AHGNS) zřízená Radou (závěrečná zpráva: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st10/st10616.en12.pdf>) předložila své analýzy k pěti tématům: fyzické ochraně, zlovolným zřízením letadel, kybernetickým útokům, havarijnímu plánování a výcviku a školení. Národní zabezpečení však zůstává nadále v příslušnosti členských států. Proto by bylo zapotřebí:

- ratifikovat Úmluvu o fyzické ochraně jaderných materiálů (šíření);
- pokračovat v činnostech v oblasti jaderného zabezpečení;
- vytvořit vazby mezi bezpečností, radiační ochranou a jaderným zabezpečením.

Nedostatek studií o organizačních a lidských faktorech vytváří prázdnotu. **Je nezbytné zabývat se touto složkou, která je pilířem bezpečnosti.**

5.7.2 Byly vzneseny otázky týkající se toho, zda je v problematice havárií nutné zabývat se svévolným úmyslným jednáním a také možností pádů letadel. Tento bod byl předmětem analýzy během semináře na evropské úrovni. Tento bod (především pád letadel) zdůraznil rozdílné přístupy v jednotlivých zemích EU. Dotazy společnosti jsou však velmi intenzivní a proto je bude třeba vzít v potaz. V současnosti fungující reaktory by neodolaly velmi silnému nárazu, avšak reaktory nového typu EPR musí vyhovovat novým požadavkům na konstrukci: budou dostatečné?

5.7.3 Opatření na posílení jaderného zabezpečení

- snížení hrozby záměrných chemických, biologických, radiacních a jaderných (CBRN) mimořádných událostí, včetně aktů terorismu a detekce radioaktivních a jaderných materiálů;
- revize směrnice 2008/114/ES o určování a označování evropských kritických infrastruktur, naplánovaná na rok 2013;
- Komise předloží do konce roku legislativní návrh na síťové a informační zabezpečení;

- přijetí návrhu revize mechanismu civilní ochrany Unie, která usnadňuje spolupráci mezi členskými státy při asistenčních zásazích civilní ochrany v případě závažných mimořádných událostí, včetně radiačních a jaderných havárií.

5.8 Další postup

5.8.1 Je třeba konstatovat, že havárie ve Fukušimě vedla k uspořádání „zátěžových testů“ představujících bezprecedentní počín. Je pravdou, že mnohá dokumentace byla dostupná pro veřejnost. Nelze než konstatovat, že je třeba pokračovat v pečlivém monitorování. Ve všech zemích jsou totiž nutná zlepšení a je třeba odstranit slabiny v oblasti právních předpisů.

5.8.2 **Je třeba konstatovat, že lidské a organizační faktory nejsou dobře analyzovány** a že nebyl zohledněn jejich dopad na bezpečnost. Pokud jde o organizování v souvislosti s krizí a její řešení, je skutečně třeba zahájit konzultaci se všemi subjekty a zapojit běžné občany.

5.8.3 Komise doporučuje:

- **co nejrychleji provádět formulované požadavky.** Bude monitorovat provádění těchto požadavků a v těsné spolupráci s ENSREG (Skupina evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost) vydá v roce 2014 zprávu. Dodává, že cílem akčního plánu musí být zavedení naprosté většiny požadovaných bezpečnostních zlepšení do roku 2015;
- navrhne Radě pověření k aktivní účasti na **pracovní skupině o transparentnosti** (v rámci MAAE a na základě evropského průzkumu RISCUM). EHSV doporučuje vycházet z Aarhuské úmluvy;

— **přispívat k posilování jaderného zabezpečení** ve spolupráci s členskými státy a orgány EU.

EHSV doporučuje zapojení/konzultování veřejnosti.

5.8.4 EHSV se domnívá, že výsledkem procesu zátěžových testů musí být přijetí co nejvyšších bezpečnostních standardů pro jadernou energetiku, která představuje 30 % výroby elektrické energie v EU. Je velmi důležité, aby tento důležitý zdroj elektrické energie s nízkými emisemi uhlíku mohl i nadále přispívat ke skladbě zdrojů energie v Evropě a ke splnění cíle snížení skleníkových plynů.

V Bruselu dne 13. prosince 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
